

Božie kráľovstvo a pokánie,

sú podstatou účinkovania a ohlasovania posolstva, ktoré nám Pán Ježiš zanechal v evanjeliách. Tieto slová veľmi spolu súvisia, pretože bez skutočného pokánia sa ťažko dosiahne nádej na účasť v konečnom ciele nášho putovania. Pre ozrejenie uvediem niektoré citáty: "Hľadajte najprv Božie kráľovstvo a všetko ostatné sa Vám prídá". "Čo človeku osoží, keby celý svet získal, ale duši svojej by uškodil". Nešťastím pre človeka je páchať hriech, ako hovorí citát: "Ak ťa tvoja ruka zvädza na hriech, odtni ju, ak tvoje oko, vylúp ho, lebo lepšie je zmrzačený prísť do Božieho kráľovstva, ako zdravý trpieť v pekelnom ohni".

V pokání s Božou milosťou dosahujeme posilu na ceste k zdokonaleniu a odstraňovaniu našich slabostí. Svedomitie plnenie božích a cirkevných prikázaní sú našimi schodíkmi a značkami, ktoré osvetľujú cestu k Božiemu kráľovstvu lásky a pokoja v nebi, ale

aj tu na Zemi. Že naše hriechy sú vážna, ba tragická vec, vidíme pri pohľade na umučeného Ježiša. On sa svojou smrťou obetoval za naše hriechy nebeskému Otcovi. Práve v pôstnom období zriekaním sa obľúbených vecí a modlitbou sa pripravujeme k sviatosti zmierenia. Je to najlepšia príprava na radostné a dôstojné prežitie sviatkov Veľkej noci. Veď Ježišovo zmŕtvychvstanie je základom našej viery. Ježišova láska k ľuďom je jadrom jeho evanjeliového posolstva. Napriek podrazom a útokom zákonníkov a farizejov využíva svoju odpoveď na poučenie a získanie nepriateľov dokonalosťou myšlienok. Aj na kríži odpúšťa kajúcemu sa lotrovi, aj svojim mučiteľom: "Otče, odpusť im, lebo nevedia, čo robia".

Prajem Vám požehnané prežitie sviatkov Veľkej noci, aby sme úprimne precítili slová "Pán je môj pastier, nič mi nechýba".

Ing. Sabol

Veľká noc prichodí...

Podľa kalendára sa začínajú jar bez ohľadu na podnebné podmienky a vegetáciu dňom jarnej rovnodennosti. Zmeny v prírode malo pozitívne ovplyvniť jarne vynášanie Moreny, prosperitu hospodárstva mali zabezpečiť hlavne úkony a obyčaje vykonávané v týždni veľkonočnom a až do letného obdobia si spestrovali voľné chvíle rôznymi zvyklosťami, ktoré mali mať blahodárny vplyv na očakávanú úrodu. Vďaka tomu, že naši predkovia nepovažovali zmenu ročných období za zákonitosť prírody, ale za dôsledok pôsobenia nadprirodzených síl, si dnes môžeme priblížiť mnoho pekných a veselých zvykov a k niektorým už takmer zabudnutým sa opäť vrátiť.

Na Kvetnú nedeľu si ľudia do kostola doniesli rozvinuté vrbové prúťiky, ktoré im kňaz svätzil modlitbami. Doma si ich zastokli za hradu na povale alebo obrazy, aby ich chránili pred búrkami. Od tohto dňa až do Veľkonočného piatku sa v kostoloch čítali pašie - state z evanjelia hovoriace o utrpení Ježiša. Verilo sa, že počas paší bolo možné odkryť poklady ukryté v zemi.

Na Zelený štvrtok či Bielu sobotu sa muži, ženy aj dospievajúca mládež chodili umývať do potoka. Dievčatá verili, že po takomto umytí budú čerstvé ako lastovičky, nebudú mať pehy na tvári a ak si umyjú vlasy, rýchlejšie im budú rásť. Veľkonočnú vodu zamurovali do základov nového domu, aby sa jeho stavba a život v ňom vydarili.

V noci zo Zeleného štvrtka na Veľký piatok sa schádzali strigy. Ľudia predpokladali, že škodlivá činnosť stríg a strigónov bola namierená predovšetkým proti dobytku, a preto natierali večer dvere stajní koložou alebo cesnakom. Čarodajnú atmosféru veľkonočného obdobia sa usilovali využiť aj vydajachtivé dievčatá. Napríklad hádzali do vody malé jedľové vetvičky. Ak ich niesla voda po prúde, mali sa vydať vo vlastnej obci. Ak vetvičku stočil vír iným smerom, mali sa dostať za nevesty inam.

Na Bielu sobotu sa ľudia venovali vareniu a pečaniu obradných jedál. Bola to bravčovina, často sa varila šunka. Masť zo šunky odkladali na lie-

čenie rán a mnohí verili, že chráni aj pred hadím uštipnutím. Keď gazdina vymiesla cesto, neočistila si ruky a išla pohladkať stromy, ktoré mali v tom roku prvý raz zarodiť alebo ktoré dávali málo ovocia. Najviac sa však všade jedli vajička. Významnú úlohu mal oheň, ktorý sa roznečoval na Bielu sobotu. Novým ohňom zapálili večnú lampu a veľkonočnú sviecu zvanú paškál. Oheň mal mať magicko-ochrannú silu. Niekde v tento deň kotúľali po poli okrúhly koláč, aby sa vydarila úroda.

Na Veľkonočnú nedeľu založili dospievajúcim dievčatám po prvý raz na hlavu partu. Pri prekročení kostolného prahu každá prehodila cez seba peniaz pre šťastie. Cez omšu sa svättili veľkonočné jedlá. Z kostola sa každý ponáhľal domov, pretože ako rýchlo prišiel, taký šikovný mal byť pri žatve. Stolarstvo v tento deň pripomínalo Štedrú večeru. Prvým chodom bolo vajičko, ktoré gazda rozdelil medzi všetkých prítomných. Hlavný chod bolo mäso z hydiny. Všetci sa mali dobre najesť, aby boli syti po celý rok.

Na Veľkonočný pondelok sa niekde šibalo, inde šibalo aj polievalo. Chlapci šibali najmä gazdinu, aby vrah neoprašiveli. Odmenu im boli vajička a koláče. V každom dome ich bohato pohostili, nezriedka aj obdarovali peniazmi. Z vyzbieraných peňazí usporiadali večer zábavu, kde sa stretli s dievčatami. V utorok si mohli dievčatá a ženy vynahradiť štipance od korbáčov a premočené šaty. Od rána striehli s vedrami vody za plotmi a oblokmi a poliali každého muža, ktorý mal menej ako päťdesiat rokov.

Obdobie jarných sviatkov sa končilo na Juraja, keď sa zem otvára. Vravievalo sa: "Do Ďura nerastie nič, aj keby kliešťami fahal von zo zeme, a po Ďure všetko ide von, aj keby kladivom zatĺkal". A tak zábavy ustúpili bokom, aby sa všetci vo spolok mohli plne venovať práci na poliach a v gazdovstve. Aj keď dnes už na čary neveríme, radi sa vraciame a mnohé zvyklosti a tradície na Veľkú noc každoročne robievame. Prichádza k nám do našich domovov radosť, pohoda a úsmev na tvári, ktorý počas veľkonočných sviatkov nesmie nikde chýbať.

Pohľad do histórie

Hrebenári

Hrebenári sa združovali do cechov od 17. storočia. Vyrábali najmä hrebene, zásadne iba kostené (kovové, napr. zlaté vyrábali zlatníci). Ako surovinu používali kravskú, volskú, byvoliu a baraniu rohovinu. Mali právo používať i slonovinu. Nemáme svedectvá, či ju skutočne spracúvali.

Hrebenári vyrábali najmä husté hrebene, tzv. všiváčky. Vyrábali aj rôzne okrasné hrebene, ba aj hrebene na česanie dobytky. Pretože na svoje výrobky používali takmer výlučne rohovinu, okrem hrebeňov z nej vyrábali aj prachovnice (zásobnice na pušný prach), trúbky pre hlásnikov a pod.

Hlavným strediskom hrebenárstva u nás bolo mestečko Radvaň pri Banskej Bystrici. V roku 1773 tu pracovalo 24 majstrov a v roku 1847 dokonca až 36 majstrov. Vyrábali pre veľmi široký trh.

Je pochopiteľné, že symbolom hrebenárov bol hrebeň. Čas vzniku symbolu určil aj zväzok hrebeň. Bratislavskí hrebenári si založili cech v polovici 18. storočia a z tohto obdobia pochádza aj ich erb. Na štíte je zobrazený veľký ženský hrebeň s výrazným poloblúkom.

Hrnčiari

Hrnčiari vyrábali hlinené nádoby do domácnosti. Boli to najrôznejšie hrnce a krčahy, taniere a hrn-

čeky, pekáče, ba v niektorých našich mestách aj kachlice, kvetináče, vázy a hlinené pišťaly. Všetky svoje výrobky vypaľovali a veľkú väčšinu pred vypaľovaním potierali polevou, aby boli hladké a lesklí sa. Aby zhotovené predmety pri vypaľovaní nepopraskali, pridávali hrnčiari do vymiesenej klíny trochu soli. Cechmajstri, ktorí dozerali na kvalitu výrobkov, sledovali najmä to, či sú dostatočne vypálené.

Okrem hrnčiarskeho kruhu nemali hrnčiari takmer nijaké nástroje. Svoje majstrovstvo preukazovali zhotovením štyroch typov nádob, pritom každý typ musel byť urobený z jedného kusa hliny. Hrnčiari museli na otáčajúcom sa kruhu vytiahnuť jeden hrniec, džbán, misu a dvojnicu. Dvojnicou nazývame spojené nádoby, v ktorých sa nosil obed na pole.

Hrnčiari svoje výrobky predávali na námestiach rozložené na zemi.

Patrón cechu bol svätý Florián, ktorého hrnčiari používali aj ako symbol. Zobrazovali ho v podobe rytiera, ktorý s krčahom vody hasí dom. Častejším symbolom ako svätý Florián bývali Adam a Eva pod stromom s hadom. Heraldický symbol hrnčiarov tvorí hrnčiarsky kruh s džbánom a nožikom na tvarovanie a ozdobovanie hlinených výrobkov.

Demková Darina - vedúca BM